

«БЕКТЕМИН»

К.Карасаев атындагы Бишкек гуманитардык университетинин илимий иштери боюнча проректору

ф.и.э. профессор Искендерова С.И.

2016 - ж.

13.00.08 – кесиптик билим берүүнүн теориясы жана методикасы адистиги боюнча Нусупова Роза Сарыпбековнанын «**Жогорку окуу жайларында болочок мугалимдерди окуучуларды толеранттуулукка тарбиялоого даярдоону ишке ашыруунун педагогикалык негиздери**» деген аталыштагы темага жазылган кандидаттык диссертациясына К.Карасаев атындагы Бишкек гуманитардык университетинин “Педагогика жана психология” кафедрасынын жетектөөчү мекеме катары

РАСМИЙ ПИКИРИ

1. Изилдөөнүн адистикке дал келиши. Нусупова Роза Сарыпбековнанын 13.00.08 – кесиптик билим берүүнүн теориясы жана методикасы адистиги боюнча «**Жогорку окуу жайларында болочок мугалимдерди окуучуларды толеранттуулукка тарбиялоого даярдоону ишке ашыруунун педагогикалык негиздери**» темасы боюнча жазылган кандидаттык диссертациясында, ЖОЖдордо окуучуларды толеранттуулукка тарбиялоого болочок мугалимдерди даярдоонун теориялык модели иштелип чыгып, анын негизинде болочок мугалимдерди аталган багытта даярдоонун методдору, формалары, каражаттары, технологиялары изилденген. Бул диссертациялык изилдөө Д 13.16. 526 диссертациялык кеңештин 13.00.08 – кесиптик билим берүүнүн теориясы жана методикасы адистигине дал келет.

1. Изилдөөнүн актуалдуулугу. Өлкөбүз эгемендүү мамлекет катары өнүгүү жолунда бир катар кыйынчылыктарга дуушар болууда. Өлкөдөгү социалдык-экономикалык, саясий, диний, маданий кырдаалдар, жумушсуздук, эмгек мигранттарынын көбөйүүсү жаштарга билим берүү жана тарбиялоо ишинин деңгээлинин начарлашы, ар түрдүү чыр-чатактар, зордук-зомбулуктар, улуттар аралык араздашуулар балдардын жана жаштарды тарбиялоо процессине өз таасирин тийгизүүдө. Мындай

шарттардан улам билим берүүнүн мазмунуна өзгөртүүлөрдү киргизүү жана педагогикалык практиканы тарбиялоонун методдору жана каражаттары менен толуктоо, ириде окуучуларды толеранттуулукка тарбиялоого болочок мугалимдерди даярдоо процессинде зарыл болгон билим, билгичтиктер, көндүмдөрдү калыптандыруу маанилүү болууда.

Андыктан, биздин көп улуттуу мамлекетибиздин социалдык-экономикалык, саясий жана маданий жактан өнүгүүсү үчүн толеранттуулукка тарбиялоо негизги проблемалардын бири болуп саналат. Аталган проблеманын алкагында мамлекеттик деңгээлде да көңүл бурулуп, бул багыттагы расмий документтер кабыл алынууда.

Кыргыз педагогикасында жогорку окуу жайларында окуучуларды толеранттуулукка тарбиялоого болочок мугалимдерди даярдоодо проблемасынын атайын изилдөөгө алынбагандыгы, өсүп келе жаткан муундарды толеранттуулукка тарбиялоодо коюлган коомдун талабына ылайык педагогдорду даярдоо, окуучуларды толеранттуулукка тарбиялоого болгон муктаждык, болочок мугалимдерди даярдоонун илимий-педагогикалык негиздери, программалык-методикалык жактан камсыздоо тууралуу илимий билимдердин негизин иштеп чыгуу учурдагы бул теманын актуалдуулугун толугу менен негиздейт.

3. Изилдөөнүн илимий жоболорунун, жыйынтыктарынын жана сунуштардын негизделишинин даражасы.

Диссертациялык изилдөө учурунда иштелип чыккан илимий жоболордун, жыйынтыктардын жана сунуштардын негизделишинин даражасы эксперименталдык-тажрыйбалык иштердин жалпы жыйынтыктарынын статистикалык көрсөткүчтөрдүн негизинде талдоо менен камсыз кылынгандыгында.

Диссертациянын структуралык түзүмү андагы коюлган төрт милдетке дал келип, алардын ар биринин чечилиши логикалык ырааттуулукта, удаалаштыкта көрсөтүлгөн. Изилдөө киришүүдөн, үч глава жана алардын корутундуларынан, жалпы корутунду жана пайдаланылган адабияттардын тизмесинен (198), таблицалардан (18), сүрөттөрдөн (5) жана тиркемелерден турат. Жалпы көлөмү – 150 бет, анын ичинен диссертациянын тексти -131

бет. Киришүү бөлүмүндө изилдөөчү теманын актуалдуулугу, иликтөөнүн максаты, милдеттерин аныктап, илимий жаңылыгы, теориялык жана практикалык мааниси, изденүүчүнүн жекече салымы, коргоого сунушталуучу жоболорду чагылдырып, апробацияланышы тууралуу маалыматтарды берген.

Биринчи глава **“Билим берүүдөгү толеранттуулукка тарбиялоонун мааниси”** деп аталып, педагогика илиминин өнүгүшү үчүн маанилүү теориялык жыйынтыктар келтирилген. Проблема боюнча психологиялык, педагогикалык жана методикалык адабияттарга теориялык талдоолор жүргүзүлгөн жана толерантуу окутуу чөйрөсүнүн структурасы түзүлгөн (1-глава, 1.1-бөлүм).

Окуучуларды толеранттуулукка тарбиялоого болочок мугалимдердин даярдыгынын критерийлери аныкталып, даярдык деңгээли көрсөтүлгөн жана даярдоо иштеринин системасы түзүлгөн (1-глава, 1.2 - бөлүм);

Диссертацияда берилген илимий жоболордун, жыйынтыктардын жана сунуштардын негизделишинин даражасы педагогикалык-эксперименттик негизде анализдөө менен камсыз кылынган.

Диссертациянын түзүлүшү андагы коюлган төрт милдетке дал келип, алардын ар биринин чечилиши логикалык ырааттуулукта, удаалаштыкта көрсөтүлгөн.

Экинчи глава **“Жогорку окуу жайларында болочок мугалимдерди окуучуларды толеранттуулукка тарбиялоого даярдоо”** деп аталып үч параграфтан турат. ЖОЖдордо болочок мугалимдерди окуучуларды толеранттуулукка тарбиялоого даярдоону ишке ашыруунун теориялык модели түзүлгөн жана ал окуу процессине сунушталган

Бул главада окуучуларды толеранттуулукка тарбиялоого болочок мугалимдерди даярдоону ишке ашыруунун максаты, милдети, мазмуну, формасы, окуучуларды толеранттуулукка тарбиялоонун ыкмалары, каражаттары, шарттары, эксперименталдык бөлүктү уюштуруу маселелери каралган. “Толеранттуулукка тарбиялоо” курсу иштелип чыккан.

Үчүнчү глава **“Изилдөөнүн эксперименталдык жыйынтыктары”** деп аталды жана бул главада ЖОЖдордо болочок мугалимдерди окуучуларды

толеранттуулукка тарбиялоого даярдоонун теориялык модели экспериментте текшерилген. Болочок мугалимдерди окуучуларды толеранттуулукка тарбиялоого даярдоо үчүн иштелип чыккан моделдин негизги компоненттери берилген. Окуучуларды толеранттуулукка тарбиялоого болочок мугалимдерди даярдоонун жүрүшүндө колдонулган окутуунун шарттарынын, каражаттарынын эффективдүүлүгү аныкталган.

Болочок мугалимдерди толеранттуулукка тарбиялоого даярдыгынын деңгээлин аныктоо боюнча педагогикалык сунуштар берилген.

3. Изилдөөнүн илимий жаңылыгы жана теориялык мааниси.

Диссертациялык изилдөөнүн илимий жаңылыгы менен теориялык мааниси катары төмөнкүлөрдү белгилөөгө болот:

- Мектеп окуучуларын толеранттуулукка тарбиялоого жогорку окуу жайларында болочок мугалимдерди даярдоонун зарылдыгынын илимий-теориялык булактарды жана практиканын абалын талдоо аркылуу далилдениши.

- Болочок мугалимдерди окуучуларды толеранттуулукка тарбиялоого даярдоонун теориялык модели иштелип чыгышы.

- Окуучуларды толеранттуулукка тарбиялоого студенттерди даярдоодо студенттердин илимий-изилдөө иштери жана педагогикалык практика маанилүү каражат экендиги тастыкталып, каралып жаткан проблеманы чечүүдө окутуу-тарбиялоо иштеринин формаларынын, мазмунунун иштелип чыгышы.

- Болочок мугалимдерди окуучуларды толеранттуулукка тарбиялоого даярдоо процессинде толеранттуу окутуу чөйрөсүн түзүү принцибинин негизделиши, даярдоонун этаптарынын такталышы, педагогикалык негиздерин жана каражаттарын камтыган программанын даярдалышы.

4. Изилдөөнүн практикалык баалуулугу: Изилдөөнүн натыйжасында иштелип чыккан теориялык моделдин жана аны болочок мугалимдерди даярдоо процессинде ишке ашыруу технологиясынын практикалык шарттарынын аныкталгандыгы, ЖОЖдун студенттеринин, мектеп

мугалимдеринин, тарбия иштери боюнча орун басарларынын, тарбиячылардын кесиптик чеберчилигин жогорулатууда колдонууга боло тургандыгында.

5. Автореферат менен диссертациянын мазмунунун туура келиши.

Авторефераттагы материалдар толугу менен диссертациялык иштин мазмуну менен дал келет. Авторефератта диссертациялык изилдөөлөрдүн негизги материалдары кыскартылып берилген жана ал ага коюлган талаптарга жооп берет.

6. Изилдөөдөгү кемчиликтер жана мүчүлүштүктөр.

Жалпысынан алганда диссертация, андагы коюлган максатына ылайык милдеттеринин аткарылышына карата толук аяктаган изилдөө иши болуп саналат. Ошондой болгон учурда дагы айрым мүчүлүштүктөрдү белгилөөгө болот, алар:

1. Диссертацияда окуучуларды толеранттуулукка тарбиялоого студенттерди даярдоодо башталгыч класстардын мугалимдеринин аталган проблеманын алкагында иштөө методдору жана формалары так көрсөтүлүп, окуучулардын курактык өзгөчөлүгүн эске алса, иштин олуттуулугу дагы жогору болмок.

2. Диссертациянын тексттеринде орфографиялык, пунктуациялык жана айрым бир техникалык каталар кетирилген.

3. Диссертацияда экспериментке катышкан адистиктер тууралуу айтылган. Адистиктердеги тайпалардын аталыштары так көрсөтүлсө жакшы болмок. Бирок, бул белгиленген мүчүлүштүктөр диссертациялык жумуштун илимий баалуулугун жана практикалык маанисин төмөндөтпөйт.

Кафедранын жыйыны билдирүүлөрдү угуп, талкуулап, чечим кылды:

1. Нусупова Роза Сарыпбековнанын «**Жогорку окуу жайларында болочок мугалимдерди окуучуларды толеранттуулукка тарбиялоого даярдоону ишке ашыруунун педагогикалык негиздери**» темасында жазылган кандидаттык диссертациялык изилдөөсү Кыргыз Республикасынын Жогорку Аттестациялык комиссиясы тарабынан кандидаттык диссертацияларды коргоого коюлуучу талаптардын 10-пунктуна толук жооп берет.

2. Изденүүчү 13.00.08 – кесиптик билим берүүнүн теориясы жана методикасы адистиги боюнча педагогика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын алууга татыктуу.

Пикир К.Карасаев атындагы Бишкек гуманитардык университетинин педагогика жана психология кафедрасынын 2016 - жылдын 6 сентябрь кеңешмесинде талкууланып, № 1 токтому менен бекитилди.

К.Карасаев атындагы Бишкек гуманитардык университетинин педагогика жана психология кафедрасынын башчысы,
педагогика илимдеринин доктору,
профессор

КОЛУ ТАСТЫКТАЙМЫН
ПОДПИСЬ ЗАВЕРЯЮ
КАФЕДРА БИЛИМҮНҮН БАШКАРМАСЫ
НАЧАЛЬНИК ОТДЕЛА КАДРОВ
.....199..Ж.
Токсонбаев Р.Н.

п.и.д., профессор Р. Н.Токсонбаевдин колун тастыктаймын
Кадрлар бөлүмүнүн башчысы: